

Kommissionens årliga hållbara tillväxtstrategi 2020

2019/20:FPM12

Statsrådsberedningen

2020-01-21

Dokumentbeteckning

KOM (2019) 650

KOM(2020) 650

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN,
REGIONKOMMITTÉN OCH EUROPEISKA INVETERINGSBANKEN
Årlig strategi för hållbar tillväxt

Sammanfattning

Den 17 december 2019 presenterade kommissionen sin årliga hållbara tillväxtstrategi för 2020 (Annual Sustainable Growth Strategy, ASGS) som inleder den europeiska planeringsterminen för ekonomisk-politisk samordning inom EU. Rapporten publiceras istället för den tidigare s.k. årliga tillväxtöversikten (Annual Growth Survey, AGS).

I tillväxtstrategin redogör kommissionen för sina förslag till övergripande prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken för de kommande 12 månaderna.

I rapporten konstateras att den gröna given är en ny tillväxtstrategi för EU och vägledande för den årliga hållbara tillväxtstrategin som kommer att hjälpa medlemsstaterna att genomföra FN:s Agenda 2030 och uppfylla Globala målen för hållbar utveckling (SDG:s) och EU:s mål om att uppnå klimatneutralitet till 2050. Vidare ska den europeiska termen förstärkas för att ytterligare hjälpa länderna att identifiera de policyåtgärder som är bäst lämpande för att fullfölja den övergripande strategin på nationell nivå.

Enligt kommissionen kräver den nya tillväxtstrategin för ett mer hållbart och konkurrenskraftigt Europa där medborgarnas välmående är i centrum, att fyra områden lyfts, vilka bör vara vägledande för strukturreformer,

sysselsättningspolitik, investeringar och ansvarsfullfinanspolitik i samtliga medlemsstater. Dessa områden är: miljömässig hållbarhet, produktivitetsförbättringar, rättvisa och makroekonomisk stabilitet. Kommissionen menar att det är viktigt att se dessa fyra områden som kompletterande.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I juni 2010 antog Europeiska rådet Europa 2020 - en strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. I syfte att verka för ett effektivt genomförande av strategin, i linje med stabilitets- och tillväxtpakten, beslutade rådet i september 2010 att introducera en ny årscykel – den europeiska planeringsterminen – för styrning och granskning av den ekonomiska politiken inom EU. Den europeiska planeringsterminen har inletts med att kommissionen presenterar sin årliga tillväxtöversikt där förslag anges till övergripande prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken för de kommande 12 månaderna.

I de politiska riktlinjer som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen presenterat för mandatperioden 2019–2024, framgår att europiska terminen ska ställas om så att den också ska bidra till uppfyllandet av de Globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Som en följd av detta har den årliga tillväxtöversikten från och med år 2020 döpts om till den årliga hållbara tillväxtstrategin med ett förstärkt fokus på miljö- och klimatfrågor.

Den årliga hållbara tillväxtstrategin är ett underlag inför Europeiska rådets möte i mars då stats- och regeringscheferna lämnar vägledning inför medlemsstaternas rapportering inom terminen (nationella reformprogram) och stabilitet och tillväxtpakten (konvergens- eller stabilitetsprogram). Den 17 december 2019 presenterades den årliga hållbara tillväxtstrategin för 2020.

1.2 Förslagets innehåll

I rapporten konstateras att den gröna given är en ny tillväxtstrategi för EU. Enligt kommissionen kräver den nya strategin att fyra områden lyfts, vilka ska vara vägledande för strukturreformer, sysselsättningspolitik, investeringar och finanspolitik i samtliga medlemsstater. Dessa områden är: miljö, produktivitet, rättvisa och stabilitet.

1. Miljömässig hållbarhet

Den europeiska terminen ska stärkas för att hjälpa medlemsstater att införa strukturreformer och investeringar för en mer hållbar och konkurrenskraftig ekonomi med målsättningen att EU ska uppnå netto-noll utsläpp av

växthusgaser till 2050. Enligt kommissionen måste Europa agera beslutsamt i områden som cirkulär ekonomi, förnybar energi, energieffektiva byggnader och lågutsläppstransporter. För att uppnå detta kommer Europa behöva investera rekordbelopp i avancerad forskning och innovation. Finansieringen ska komma både från privata och offentliga källor, här spelar till exempel Invest EU-programmet en viktig roll. Ytterligare en finansieringskälla kommer att vara intäkter från EU:s system för handel med utsläppsrätter (ETS). Kommissionen konstaterar även att Europeiska Investeringsbanken (EIB) ska bli en klimatbank och att minst 50% av dess investeringar ska gå till klimatfinansieringar.

2. Produktivetsförbättringar

Med en åldrande befolkning och begränsade resurser kommer det ställas allt högre krav på ökad produktivitet, som i sin tur kräver en framåtblickande forsknings- och innovationsstrategi. Offentliga och privata investeringar i innovativ teknik, inklusive avancerad digital teknik, bör stödjas för att främja skapandet av nya varor, tjänster och affärsmodeller. Digital teknik, som artificiell intelligens och tillgång till data är avgörande för en mer produktiv och grön ekonomi. Kommissionen understryker även vikten av en väl fungerande inre och finansiell marknad. Slutligen fastställs att investeringar i utbildning och kompetensutveckling är viktigt för att öka produktiviteten samt att styrning och välfungerande institutioner spelar en betydelsefull roll i främjandet av tillväxt och produktivitet.

3. Rättvisa

I rapporten understryker kommissionen att EU till fullo måste leverera på principerna som utgör den Sociala pelaren för att stärka det ekonomiska och sociala resultatet. För att skydda arbetstagare skulle ett europeiskt system för arbetslöshetsåterförsäkring (European Unemployment Benefit Reinsurance Scheme – SURE) kunna komplettera nationella åtgärder. Mer insatser bör även göras för att öka kvinnors sysselsättning, motverka tidiga avhopp från skolan samt stödja särskilt utsatta grupper i samhället. Kommissionen förordar investeringar i hållbara och inkluderande sociala trygghetssystem, i hälso- och sjukvården samt i vård- och omsorg för att öka den sociala inkluderingen och möta den demografiska utvecklingen. När det kommer till den gröna omställningen understryker kommissionen att alla medlemsstater inte har samma utgångsläge. En ny mekanism för rättvis omställning (Just Transition Mechanism) ska ge skräddarsytt stöd till de länder som har störst utmaningar. EU ska även fortsätta att arbeta för att motverka skatteflykt, detta för att stärka incitamenten till arbete, öka rättvisan och transparens liksom för att säkerställa finansiell hållbarhet på en föränderlig arbetsmarknad.

4. Makroekonomisk stabilitet

På det fjärde området konstaterar kommissionen att EU måste fortsätta att öka stabiliteten i ekonomin genom att ta itu med de återstående sårbarheterna på nationell och europeisk nivå. Detta är nödvändigt för att säkerställa motståndskraften mot framtida ekonomiska chocker samt för att underlätta den gröna omställningen. Kommissionen anser att offentliga utgifter som går till investeringar som främjar långsiktig tillväxt, särskilt inom utbildning, sysselsättning och investeringar bör prioriteras. Vidare bör den finansiella sektorn stärkas genom att färdigställa bankunionen liksom kapitalmarknadsunionen. Detta kan uppnås genom att bl.a. inrätta en gemensam europeisk insättningsgaranti (EDIS), minska andelen nödlidande lån, liksom att fortsätta stärka den finansiella integrationen.

Sammanfattningsvis konstaterar kommissionen i rapporten att den årliga tillväxtstrategin för ett mer hållbart och konkurrenskraftigt Europa kommer att hjälpa medlemsstaterna att genomföra Agenda 2030 och uppfylla de Globala målen för hållbar utveckling (SDG:s). Vidare ska den europeiska planeringsterminen förstärkas för att ytterligare hjälpa länderna att identifiera de policyåtgärder som är bäst lämpade för att fullfölja den övergripande strategin på nationell nivå.

Tillväxtstrategin åtföljs liksom tidigare år även av ett utkast till gemensam sysselsättningsrapport samt en ny rapport om utfallet på den inre marknaden 2019.

Utkast till gemensam sysselsättningsrapport

Kommissionen och rådet ska varje år, inom ramen för den europeiska planeringsterminen, upprätta en gemensam rapport till Europeiska rådet om sysselsättningsläget och genomförandet av sysselsättningsriktlinjerna. Utkastet till gemensam rapport publicerades samtidigt som den årliga hållbara tillväxtstrategin. Rapporten analyserar den sociala utvecklingen och sysselsättningsutvecklingen i unionen och presenterar på ett övergripande plan sysselsättningsreformer som medlemsstaterna lagt fram det senaste året.

Rapport om utfallet på den inre marknaden

Kommissionen presenterar en ny rapport som bedömer den reala ekonomins resultat på den inre marknaden. Övervakningen var tidigare främst inriktad på den inre marknads rättsregler och den korrekta tillämpningen av dem, men den här rapporten är i första hand inriktad på den inre marknads resultat och landvinningar. Enligt kommissionen är den inre marknaden är nyckeln till den europeiska planeringsterminen och omvänt. Många av de strukturella hinder som hindrar att nyttan med den inre marknaden förverkligas fullt ut beror på lagstiftning eller förvaltningspraxis på nationell,

regional eller lokal nivå, vilket försämrar företagsklimatet och avskräcker företag från gränsöverskridande verksamhet.

2019/20:FPM12

I rapporten beaktas hindren för förverkligandet av den inre marknadens nytta för enskilda och företag. Den inre marknaden är en av EU:s största tillgångar. Den rekordstora integrationen under de senaste 25 åren har lett till närmare ekonomiska och sociala band mellan enskilda och företag i medlemsstaterna. Den inre marknaden har potential att skapa mer nytta för enskilda och företag. Dessutom bedöms den inre marknadens resultat: större utbud för konsumenter och företag, lägre priser och höga krav på konsumentskydd och miljöskydd. Slutligen granskas ett brett spektrum av verksamheter av relevans för den inre marknadens funktion, bl.a. miljö och digitalisering. Mot denna bakgrund är avsikten med rapporten om den inre marknaden att belysa vikten av strukturreformer i medlemsstaterna för att den inre marknaden ska fungera väl.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget har ingen direkt inverkan på svenska regler. Europa 2020-strategin bygger på den så kallade öppna samordningsmetoden.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Den årliga hållbara tillväxtstrategin, som utgör ett meddelande från kommissionen, har i sig ingen direkt inverkan på EU-budgeten eller medlemsstaternas budget. De prioriteringar som föreslås av kommissionen kan dock leda till konsekvenser för nationella budgetar, förutsatt att medlemsstaterna väljer att agera i enlighet med prioriteringarna.

I den årliga hållbara tillväxtstrategin saknas till stor del ett jämställdhetsperspektiv. Oavsett om man hänför sig till Den Gröna Givnen eller till att integrera de globala målen för hållbar utveckling i planeringstermnen, skulle ett integrerat jämställdhetsperspektiv kunna bidra till ett mer effektivt miljöperspektiv. Ökad jämställdhet och minskad diskriminering av kvinnor skulle kunna växla upp klimatarbetet, med tanke på de studier som visar på kvinnors generellt sett större miljöengagemang i såväl värderingar som handling. Om mäns generella beteendemönster när det gäller till exempel konsumtion och transport, blir mer likt det beteende som kvinnor tenderar att uppvisa skulle detta kunna bidra till miljö- och klimatarbetet. Detta är relevant såväl i ett nationellt perspektiv som i ett övergripande EU-perspektiv.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar årets hållbara tillväxtstrategi och kan på ett övergripande plan ställa sig bakom de prioriteringar som kommissionen föreslår för den ekonomiska politiken de kommande 12 månaderna.

Regeringen anser att sunda offentliga finanser är en förutsättning för hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning. En välfungerande arbetsmarknad och ekonomisk tillväxt som kommer alla till del måste gå hand i hand med ambitiösa satsningar på klimatområdet för att EU ska nå netto-noll utsläpp till senast 2050. Regeringen stödjer därför ambitionen att integrera hållbarhet i den europeiska terminen och ser positivt på att EU:s ekonomier och arbetsmarknader ska bidra till att uppfylla principerna i den sociala pelaren, Agenda 2030 och Parisavtalet.

Regeringen välkomnar att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod. Det är angeläget att den höga ambitionen omsätts i konkret politik. Regeringen delar kommissionens bedömning att omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste påskyndas, omfatta alla sektorer samt genomföras på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Dock anser regeringen att terminen även fortsättningsvis bör fokusera på sina kärnfrågor som rör att säkerställa sunda offentliga finanser, förebygga och korrigera makroekonomiska obalanser, främja hållbar ekonomisk tillväxt, välfungerande arbetsmarknader och social inkludering.

Ett Europa för jobb och inkluderande tillväxt bygger enligt regeringen på samverkan mellan ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och sociala framsteg. Samtidigt är det viktigt att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna rörande den ekonomiska politiken (inklusive på skatteområdet), sysselsättningspolitiken, socialpolitiska frågor och utbildningspolitiken även fortsättningsvis respekteras.

Regeringen har verkat för att den europeiska pelaren för sociala rättigheter främst ska följas upp genom samordningen av medlemsstaternas sysselsättnings- och socialpolitik och välkomnar mot den bakgrunden att det framgår av den hållbara tillväxtstrategin att relevanta delar av den sociala pelaren följs upp inom den europeiska terminen.

Det är välkommet att behovet av åtgärder för att öka kvinnors sysselsättningsgrad och förbättra deras situation på arbetsmarknaden uppmärksammas i tillväxtstrategin. Det hade dock varit önskvärt att ett jämställdhetsperspektiv varit mer konsekvent integrerat. Regeringen välkomnar att arbetskraftens behov av kontinuerlig tillgång till utbildning och digital kompetens för att motsvara arbetsgivares kompetensbehov uppmärksammas i årets hållbara tillväxtstrategi. Regeringen anser även att det är viktigt att lyfta fram den betydelse utbildning har både för kompetensförsörjning och för social inkludering.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2019/20:FPM12

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

-

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Den årliga hållbara tillväxtstrategin har inte remitterats. Den 15 januari 2020 genomfördes ett EU-sakråd med de centrala partsorganisationerna på tjänstemannanivå där dessa inbjöds att ge synpunkter på den årliga hållbara tillväxtstrategin och kommissionens förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken kommande år.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 119 i EUF-fördraget

Artikel 121 i EUF-fördraget

Artikel 148 i EUF-fördraget

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt eftersom det handlar om en översiktsrapport.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens årliga hållbara tillväxtstrategi behandlas i berörda rådskonstellationer under perioden december-mars och kommer tillsammans med den gemensamma sysselsättningsrapporten utgöra ett underlag till Europeiska rådets möte i mars 2020. Stats- och regeringscheferna ska då, med bl.a. dessa rapporter som grund, lämna vägledning inför medlemsstaternas rapportering inom terminen, förfarandet för makroekonomiska obalanser och stabilitets- och tillväxtpakten.

Europa 2020-strategin: Utgör sedan juni 2010 EU:s gemensamma tillväxt- och sysselsättningsstrategi. Syftet med strategin är att förbättra förutsättningarna för full sysselsättning samt hållbar tillväxt för alla till år 2020. Strategin bygger på tre prioriteringar som ska förstärka varandra:

- smart tillväxt; utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation,
- hållbar tillväxt; främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi, samt,
- tillväxt för alla; stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Europeiska planeringsterminen: Den europeiska planeringsterminen syftar till att öka samstämmigheten i rapporteringen och granskningen av medlemsstaternas åtgärder inom ramen för EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi (Europa 2020), stabilitets- och tillväxtpakten samt förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser. Den nionde europeiska planeringsterminen inleddes i november 2018 med att kommissionen i den årliga tillväxtrapporten presenterade förslag till övergripande prioriteringar för den ekonomiska politiken i EU för det kommande året.

Gemensam sysselsättningsrapport: Rapporten utarbetas med stöd av artikel 148 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, och utkast till rapport utgör en del av den årliga tillväxtrapporten som är startskottet för den europeiska planeringsterminen. Rapportens analyser grundar sig på sysselsättningsläget och den sociala situationen i EU samt på genomförandet av sysselsättningsriktlinjerna. Rapporten blir gemensam i och med rådets antagande av denna. Rapporten läggs sedan fram för Europeiska rådet.

Agenda 2030 och de Globala målen för hållbar utveckling

Agenda 2030 antogs vid FN:s toppmöte i september 2015 av 193 medlemsländer. Agendan syftar till att skapa ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart samhälle. Den syftar därigenom till att utrota fattigdom, minska ojämlikhet, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla samt främja fred och rättvisa och säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. En central princip i agendan är att ingen ska lämnas utanför. Ansvar för att genomföra Agenda 2030 ligger hos respektive land som undertecknat agendan. Agendan består av en politisk deklaration, 17 mål och 169 delmål, medel för genomförande och ett ramverk för översyn och årlig uppföljning.

Den gröna given

Den 11 december 2019 presenterade kommissionen den europeiska gröna given – en färdplan inriktad på att göra EU:s ekonomi hållbar genom att förvandla klimat- och miljöutmaningarna till möjligheter tvärs över alla politikområden och göra omställningen rättvis för alla. Kommissionen har även angett att den gröna given utgör en ny tillväxtstrategi för EU och syftar till att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. För att uppnå syftet krävs en omfattande samordning mellan alla politikområden. Alla åtgärder och strategier på EU nivå ska bidra till de mål som sätts upp i den gröna given.

För att genomföra den europeiska gröna given vill kommissionen ställa om politiken för energi, ekonomi, industri, produktion, konsumtion, storskalig infrastruktur, transporter, livsmedel, jordbruk, byggverksamhet, skatter och socialpolitik. För att nå miljö-, klimat-, och energimålen vill kommissionen återställa naturliga ekosystem, skapa hållbar resursanvändning och förbättringar av människors hälsa. Kommissionen vill även investera i den digitala omställningen.